

STORTINGET

Innst. 238 S

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Dokument 8:109 S (2017–2018)

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anette Trettebergstuen, Kari Henriksen, Masud Gharahkhani, Lene Vågslid, Jan Bøhler og Maria-Karine Aasen-Svensrud om å inkludere kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk i straffelovbestemmelsene om diskriminering og hatkriminalitet

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å utvide straffelovens bestemmelser om hatefulle ytringer, hatkriminalitet og diskriminering slik at de også omfatter hatefulle ytringer som fremsettes, eller diskriminering som utøves på grunn av en persons kjønnsuttrykk eller kjønnsidentitet.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, lederen Lene Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Peter Frølich, Guro Angell Gimse og Frida Melvær, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati og Solveig Horne, fra Senterpartiet, Jenny Klinge og Emilie Enger Mehl, og fra Sosialistisk Venstreparti, Petter Eide, viser til representantforslag fra stortingsrepresentantene

Anette Trettebergstuen, Kari Henriksen, Masud Gharahkhani, Lene Vågslid, Jan Bøhler og Maria-Karine Aasen-Svensrud om å inkludere kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk i straffelovbestemmelsene om diskriminering og hatkriminalitet.

Komiteen viser til forslaget slik det er gjengitt foran.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener straffeloven må utvides og styrkes. Det må slås hardere ned på vold som utøves bare fordi du lever og er den du er. Hatkriminalitet skaper ofre på mange nivåer. I tillegg til å ramme dem som direkte utsettes for vold, diskriminering eller trusler, skaper hatkriminalitet utrygghet for store grupper av befolkningen. I tillegg rammes demokratiske kjerneverdier som likeverd, trygghet, ytringsfrihet og retten til å være seg selv. Et samfunn som hviler på prinsippet om at alle mennesker er likeverdige, må ta hatmotivert vold og diskriminering alvorlig.

Flertallet mener personer som bryter med samfunnets normer for kjønnsidentitets-uttrykk, har et diskrimineringsvern i likestillings- og diskrimineringsloven. Imidlertid er det ikke gjort endringer i straffelovens diskrimineringsvern. Her heter det at å fremsette hatefulle ytringer, samt å diskriminere noen på grunn av deres hudfarge, deres nasjonale eller etniske opprinnelse, deres religion eller livssyn, deres homofile orientering eller deres nedsatte funksjonsevne, er straffbart. Det innebærer at det i dag er mulig å straffe personer dersom de diskriminerer noen fordi vedkommende er homofil, men ikke dersom de diskriminerer noen fordi vedkommende uttrykker seg på en kjønnsoverskridende måte. Videre vil bestemmelsen kunne brukes dersom

et utested diskriminerer homofile, men ikke dersom det samme utestedet diskriminerer noen som uttrykker seg som et annet kjønn enn sitt biologiske.

Flertallet mener videre at slik det er i dag, har homofile, men ikke transpersoner, et strafferettslig vern dersom de blir utsatt for diskriminering, hatefulle ytringer eller annen hatkriminalitet, herunder vold. Moderne forståelse av forholdet mellom kjønn, identitet og seksualitet, kombinert med faktiske opplevelser fra gruppen som utfordrer den tradisjonelle kjønnsnormen, tilsier at det ikke bør skilles mellom disse diskrimineringsgrunnlagene. Personer med kjønnsuttrykk og kjønnsidentitet som utfordrer samfunnets normer, trenger et spesielt vern.

Flertallet mener vi må bedre kunnskapen om hatkriminalitet gjennom blant annet å registrere omfanget av hatkriminalitet mer nøyaktig enn i dag. Fra tidligere rapporter kjenner vi til at en betydelig andel av de som utøver hatkriminalitet, er unge. Det betyr at skoleverket må ta tydeligere ansvar for å formidle kunnskap og utvikle holdninger som er forenelige med demokrati, likeverd og trygghet for minoriteter. At «homo» er et av de vanligste skjellsordene i skolen, er en illustrasjon på behovet for tiltak. Tiltakene må settes inn tidlig nok - når holdninger har fått utviklet seg til et stadium hvor de gir seg utslag i vold, mobbing eller trusler, har det gått for langt.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener det bør foretas en bred gjennomgang av det strafferettslige diskrimineringsvernet. Grove former for diskriminering kan skje på mange ulike grunnlag, og det er viktig å ha et oppdatert lovverk, slik at ulike sårbare grupper er sikret et strafferettslig vern.

Disse medlemmer er fornøyde med at straffene er skjerpet for hatkriminalitet. Disse medlemmer er imidlertid enige med forslagsstillerne i at det er et

problem at kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk ikke er omfattet av de aktuelle bestemmelsene. Disse medlemmer er enige i at personer med kjønnsuttrykk og kjønnsidentitet som utfordrer samfunnets normer, trenger et spesielt vern.

Disse medlemmer viser til at statsråden i sitt svarbrev av 9. februar 2018 (vedlagt) viser til at regjeringen vil foreta en slik bred gjennomgang av det strafferettslige vernet mot diskriminering og hatkriminalitet. Som en del av dette arbeidet vil det bli vurdert hvorvidt kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk skal inkluderes som diskrimineringsgrunnlag i straffeloven. Disse medlemmer støtter på denne bakgrunn forslaget.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å utvide straffelovens bestemmelser om hatefulle ytringer, hatkriminalitet og diskriminering slik at de også omfatter hatefulle ytringer som fremsettes, eller diskriminering som utøves, på grunn av en persons kjønnsuttrykk eller kjønnsidentitet.»

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å utvide straffelovens bestemmelser om hatefulle ytringer, hatkriminalitet og diskriminering slik at de også omfatter hatefulle ytringer som fremsettes, eller diskriminering som utøves, på grunn av en persons kjønnsuttrykk eller kjønnsidentitet.

Oslo, i justiskomiteen, den 24. april 2018

Lene Vågslid

leder

Peter Frølich

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Justis- og beredskapsdepartementet v/statsråd Sylvi Listhaug til justiskomiteen,
datert 9. februar 2018****Dokument 8:109 S (2017-2018)**

Justiskomiteen har i brev 1. februar 2018 bedt om Justis- og beredskapsdepartementets uttalelse i forbindelse med at komiteen behandler et representantforslag om å inkludere kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk i straffelovbestemmelsene om diskriminering.

Spørsmålet om å utvide det strafferettslige diskrimineringsvernet ble drøftet av Barne- og likestillingsdepartementet i forbindelse med arbeidet med ny felles likestillings- og diskrimineringslov, jf. Prop. 81 L (2016-2017) punkt 28.6. I forbindelse med arbeidet ble det innhentet en utredning av professor Kjetil Mujezinovic Larsen. Utredningen ble avgitt 13. september 2016. I utredningens punkt 5.4.4 ble kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk som diskrimineringsgrunnlag særlig drøftet. Det ble foreslått å tilføye kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk som et relevant diskrimineringsgrunnlag i de aktuelle strafferettslige bestemmelsene. Det ble også fremmet forslag om andre endringer, herunder å inkludere «kjønn» som diskrimineringsgrunnlag i straffeloven.

I proposisjonen ble det ikke foreslått endringer i det strafferettslige diskrimineringsvernet utover å videreføre en særregel knyttet til diskrimineringsgrunnlagene etnisitet, religion og livssyn (se likestillings- og diskrimineringsloven § 39). Under «departementets vurdering» i punkt 28.6.8 ble det blant annet fremhevet:

«Som det er påpekt av flere av høringsinstansene kan grove former for diskriminering også tenkes på andre grunnlag. Utredningen som er innhentet av departementet anbefaler en bredere gjennomgang av det strafferettslige vernet mot diskriminering for å se på hvilke grunnlag som skal gis en strafferettslig beskyttelse, i hvilke tilfeller, hvilke(n) lov(er) straffebestemmelsene bør hjemles i og sammenhengen mellom de ulike bestemmelsene.

Departementet vil ta initiativ til en større gjennomgang av det strafferettslige vernet mot diskriminering, både i likestillings- og diskrimineringsloven og straffeloven.»

Justis- og beredskapsdepartementet mener i likhet med Barne- og likestillingsdepartementet at det bør foretas en bred gjennomgang av det strafferettslige diskrimineringsvernet. Som ledd i et slikt arbeid vil det bli vurdert hvorvidt kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk skal inkluderes som diskrimineringsgrunnlag i straffeloven. Etter departementets syn bør de ulike diskrimineringsgrunnlagene vurderes samlet sett, for å sikre at regelverket blir dekkende.

For ordens skyld opplyses det om at en vurdering av det strafferettslige diskrimineringsvernet er oppført som tiltak nr. 13 i regjeringens strategi mot hatefulle ytringer 2016-2010. En vurdering av hatkriminalitetsbestemmelsene i straffeloven er videre ført opp som tiltak nr. 18 i regjeringens handlingsplan mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk 2017-2020.

Stortinget fattet også 12. desember 2017 anmodningsvedtak nr. 202 (2017-2018) som lyder: «Stortinget ber regjeringen vurdere å fremme forslag om å endre straffeloven § 185, slik at også transpersoner gis strafferettslig vern mot diskriminerende og hatefulle ytringer.»

Justis- og beredskapsdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet arbeider for tiden med oppfølgingen av utredningen om det strafferettslige diskrimineringsvernet, og forslag til lovendringer vil bli sendt på høring.

